

Lakiehdotus liittyen hallitusohjelmaan kirjattuun tavoitteeseen selvittää täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen sääntelyn tarvetta.

Ehdotuksen tavoitteena on luoda puitteet järjestäytymiselle, vapaaehtoiselle rekisteröintijärjestelmälle ja ammattinimikkeelle. Tämä mahdollistaa luotettavan tiedon keräämisen ja alan kehittämisen, sekä tutkijoiden ja täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen välisen tiedonvaihdon, edistään samalla viranomaisten, alan toimijoiden ja yhdistysten välistä yhteistyötä.

Tekemämme ehdotus täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja koskevasta sääntelystä perustuu muiden Pohjoismaiden (Tanska, Norja ja Islanti) vastaaviin lainsäädäntöihin, jotka ovat sovitettu Suomen kontekstiin ja oikeudelliseen viitekehykseen. Ehdotus on Pohjoismaisiin arvoihin soveltuva, siinä on liberaali lähestymistapa, jossa kunnioitetaan oikeutta valinnanvapauteen ja ammatinharjoittamiseen sekä vahvistetaan yhteistyötä alalla toimivien tahojen sekä viranomaisten ja tutkijoiden välillä. Tämä vahvistaa kuluttajan asemaa ja oikeusturvaa, autonomiaa sekä kansalaisten kykyä edistää omaa terveyttään.

Lisäksi ehdotusta laadittaessa on huomioitu kansainväliset Suomea koskevat sitoumukset.

Maailman terveysjärjestö (WHO); traditional medicine strategy: 2014–2023, kannustaa jäsenmaitaan edistämään kaikille kuuluvaa terveydenhuoltoa (UHC) integroimalla perinteiset ja täydentävät hoitopalvelut osaksi terveyspalvelujen tuottamista ja itsehoitoa, hyödyntämällä niitä terveyspalvelujen ja terveysvaikutusten parantamisessa (yleiskokouksen päätöslauselma WHA67.18) sekä varmistamalla, että käyttäjillä on mahdollisuus tehdä tietoon perustuvia valintoja itsehoidosta [1, 2].

Unescon aineettomaan kulttuuriperintöön lukeutuu täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitomuotoja. Unesco korostaa niiden olevan tärkeä osa aineetonta perintöä, jonka säilyttäminen on vaikeampaa kuin luonnossa olevien suojelukohteiden [3], tällaisia hoitomuotoja ovat mm. perinteisen kiinalaisen lääketieteen akupunktio ja moxabustio-hoidot sekä jooga, joita harjoitetaan Suomessakin. Näiden ohella Unescon aineettoman perinnön listalta löytyy sauna ja saunominen, johon voidaan katsoa sisältyvän erilaiset saunaterapiat. Elävän perinnön kansallisessa luettelossa puolestaan mainitaan; perinnehoidot, kalevalainen jäsenkorjaus, verikuppaus, hortoilu ja suomalainen metsäsuhde [4], jotka joko suoraan tai välillisesti (erilaisina tapahtuma-, matkailu-, ohjaus-, kuntoutus-, koulutuspalveluina) tähtäävät fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous päätöslauselmassaan (1206/1999) [5]. toteaa, liittyen täydentäviin ja vaihtoehtoisin hoitomuotoihin, että on epärealistista haluta estää uusien ammattien syntymistä terveydenhuoltoalalla. Paras tae potilaille on asianmukaisesti koulutettu ammattikunta, joka on ulkopuolisen valvonnan alainen, jolla on eettiset säännöt ja joka toimii

[1] World Health Organization. (2013). WHO traditional medicine strategy: 2014–2023. World Health Organization. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/92455/9789241506090_eng.pdf

[2] Hoenders R, Ghelman R, Portella C, Simmons S, Locke A, Cramer H, Gallego-Perez D, Jong M. A review of the WHO strategy on traditional, complementary, and integrative medicine from the perspective of academic consortia for integrative medicine and health. *Front Med (Lausanne)*. 2024 Jun 11; 11:1395698. doi: 10.3389/fmed.2024.1395698. PMID: 38933107; PMCID: PMC11201178.

[3] Unesco (nd) Knowledge and practices concerning nature and the universe. <https://ich.unesco.org/en/knowledge-concerning-nature-00056>

[4] Museovirasto; Elävän perinnön wikiluettelo. Elävän perinnön kansallinen luettelo/valitut.

https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/El%C3%A4v%C3%A4n_perinn%C3%B6n_kansallinen_luettelo/valitut

itsesääteilyjärjestelmän alaisuudessa. Yleiskokous uskoo, että tulevaisuudessa vaihtoehtoisia tai täydentäviä hoitomuotoja voisivat harjoittaa sekä perinteisen lääketieteen lääkärit että kuka tahansa hyvin koulutettu ei-perinteisen lääketieteen harjoittaja. Eri hoitomenetelmien ei pitäisi kilpailla keskenään: ne voivat esiintyä rinnakkain ja täydentää toisiaan. Yleiskokous kehottaa siksi jäsenvaltioita edistämään näiden hoitomuotojen virallista tunnustamista lääketieteellisissä tiedekunnissa ja kannustamaan sairaaloita käyttämään niitä.[5].

Euroopan komission lääketieteellisessä strategiassa korostetaan eurooppalaisten oikeutta tavoittaa edulliset lääkkeet ja suunnata kohti kestävän kehityksen mukaisia lääkkeitä [6], Tonio Borg on todennut jo aiemmin, että ” *Unionin lääkelainsäädännön tärkeä periaate on, että potilailla tulee olla pääsy itse valitsemiinsa lääkkeisiin. Tämä koskee yhtä lailla innovatiivisia lääkkeitä kuin perinteisiä rohdos- ja homeopaattisia valmisteita. Potilaiden vaikutusmahdollisuudet kasvavat jatkuvasti. Se merkitsee vähitellen sitä, että potilas siirtyy kuljettajan paikalle – ottamaan vastuuta ja hallintaa omasta terveydestään. Potilaat tietävät usein itse, mikä hoito heille toimii ja mikä terveydenhuolto on heidän tilassaan tehokasta. Tämä voi sisältää myös täydentävän lääketieteen käytön.*” [7].

Edellä mainittujen linjauksien ohella on säädännöllistä rajapintaa kaupanalan lainsäädäntöön, lääkelakiin, sekä Euroopan unionin direktiiveihin, jotka säätelevät mm. fytoterapeuttisia valmisteita (direktiivi 2004/24/EY), homeopatiaa (mm. direktiivi 2001/83/EY, direktiivi 92/73/ETY) ja Euroopan talousalueella potilaiden (2011/24/EU), kuin työntekijöiden (2005/36/EY [heilpraktiker, joidenkin maiden kohdalla mm. homeopatia, akupunktio ja kiropraktiikka]) liikkuvuutta.

Olemme huomioineet suomalaisen lainsäädäntöön liittyviä tekijöitä; perustuslain turvaama yhdenvertaisuus (6§), oikeus ammatinharjoittamiseen (18§), laki potilaan asemasta ja oikeuksista liittyen potilaan itsemääräämisoikeuteen (6§), yhdenvertaisuuslain (5§, 8§), sekä hallintolain (6§, 9§, 41§). Joiden mukaan potilaan autonomiaa ja oikeutta päättää oman terveytensä hoitamisesta ja hyvinvointinsa edistämisestä on kunnioitettava, eikä ketään saa saattaa epätasa-arvoiseen asemaan terveydentilan, tai maailman katsomuksen vuoksi. Näiden ohella on perustuslaillinen oikeus ammatinharjoittamiseen ja elannon ansaitsemiseen sekä viranomaisten on huolehdittava siitä, että hallinnollisissa asioissa toimitaan tasapuolisesti, ja viranomaisten tulee olla puolueettomia ja toimien oikeassa suhteessa asiaan nähden.

Ihmisoikeudet ovat vahva eurooppalainen perusta, niiden mukaisesti potilaalla on oikeus saada hoitoa, jota hän itse pitää parhaana ja tarkoituksenmukaisena oman terveytensä edistämiseksi. Tämä oikeus perustuu yksityiselämän suojaan ja potilaan autonomiaan. Täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitomuotoja harjoittavilla ammattilaisilla on puolestaan oikeus harjoittaa ammattiaan ja työtään. Yleisesti jokaisella ihmisellä on oikeus pyrkiä kohti parasta mahdollista fyysisen ja psyykkisen terveyden tasoa.

Lakiehdotus pääpiirteittäin:

Koulutettu, omaan hoitomuotoonsa perehtynyt täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja antava henkilö voi rekisteröityä ammattilaisrekisteriin, joka on vapaaehtoinen. Rekisteriä ylläpitää alalla toimivat

[5] Parliamentary Assembly of the Council of Europe. (1999, November 4). Resolution 1206: A European approach to non-conventional medicines. Council of Europe. <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16727&lang=en>

[6] Pharmaceutical Strategy for Europe (2020) https://health.ec.europa.eu/document/download/92714c9c-6880-4708-b649-287ee9e86670_en?filename=pharma-strategy_report_en.pdf

[7] Borg, T. (2013) Keynote speech; Commissioner Borg addresses the European Parliament's Interest Group on Complementary and Alternative Medicine. Brussels, Belgium, 27 June 2013. https://cam-europe.eu/wp-content/uploads/2018/10/CAMIG_June_2013_Borg.pdf.

yhdistykset, jotka puolestaan ovat rekisteröityneet THL:n tätä tarkoitusta varten perustettuun luontaisalan yhdistysrekisteriin. Yhdistykset asettavat THL:n kanssa yhdessä sovitut vaatimukset koulutukselle ja omavalvontasuunnitelmalle. Alalla ammattimaisesti toimivat tahot sitoutuvat näihin ja saavat oikeuden käyttää lyhennettä, joka osoittaa heidän täyttävän kriteerit. Näin toimittaessa kuluttajan on helppo tiedostaa ketkä toimijat ovat ammattimaisia ja sitoutuneet yhdessä sovittuihin sääntöihin. Koska prosessi on vapaaehtoinen, ei loukata oikeutta ammatinharjoittamiseen tai asiakkaan oikeutta valita itselleen mielekäs tapa hoitaa hyvinvointiaan.

Kun rekisteröityneillä terapeuteilla on kouluskriteerit, on yhteistyö terveydenhuollon kuin tutkimusalan kanssa helpompaa. Tätä kautta mahdollistuu potilasvakuutus, joka järjestettäisiin samoin periaattein kuin yksityisessä terveydenhuollossa on käytäntönä. Näin parannetaan asiakasturvallisuutta hoitovahingon sattuessa. Samalla rekisteröityneille toimijoille mahdollistetaan alennettu arvonlisäverokanta muiden terveydenhuollon toimijoiden tapaan, tällä oletetaan olevan kannustava vaikutus rekisteröityä.

Oletamme tämän rekisteröintijärjestelmän olevan rakenteeltaan soveltuva, sekä vaativan vähintään valtiollisia resursseja. Yhteistyötoimijoiksi ehdotamme THL:ää ja potilasvakuutuskeskusta. THL:n alaisuuteen toiminta kohdentuisi sopivimmin, onhan kyseessä terveyteen ja hyvinvointiin suoraan kohdentuva toiminta, sekä THL on mainittu suomalaisena yhteistyöorganisaationa WHO:lle, joka seuraa kiinteästi täydentävien ja vaihtoehtoisten toimijoiden integrointia terveydenhuoltoon, siihen liittyviä riskejä kuin kansainvälistä tilannetta. Ammattinimikkeet ovat ESCO:n jo olemassa olevasta ammattinimikkeistöstä, jotka ovat integroitu jo nyt Tilastokeskuksen ammattinimikkeistöön, ja sen puolesta suoraan hyödynnettävissä. Samoin potilasturvallisuuteen liittyvä potilasvakuutusjärjestelmä on jo käytössä, onhan osa vakiintuneista täydentävistä ja vaihtoehtoista hoitomuodoista jo nyt terveydenhuollon ammattilaisten toteuttamana potilasturvallisuuden piirissä. Näkisimme, että näin vältetään hallinnolliset kaksoisrakenteet, sekä hyvän hallintotavan mukaisesti toimijat olisivat toisiinsa nähden tasavertaisessa asemassa.

Mallin perusta on alan standardoitu koulutus, joka huomioi eri hoitomuotojen yksilölliset vaatimukset, omavalvontajärjestelmä, siihen liittyvä omavalvontasuunnitelma ja vapaaehtoisuus, mutta kuitenkin tiiviissä yhteistyössä viranomaisten kanssa toimien. Tätä varten muodostetaan neuvottelukunta. Kannustimina on rekisteröityneille ammatilaisille erottuvuus muista toimijoista sekä arvonlisäverokannan madaltuminen. Joka mahdollistaa vähävaraisemmillekin henkilöille palveluiden saatavuuden sekä poistaa nykyisellään epäkohtana olevan ”sama palvelu, eri verotus”-ongelman.

Täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitomuotojen lainsäädäntö on muissa Pohjoismaissa (Islanti, Norja, Tanska) toteutettu tämänkaltaisella lainsäädännöllä, johon olemme ehdotuksemme pohjanneet. Samankaltaisuus helpottaa kansainvälistä yhteistyötä sekä luontaishoitoalalla että viranomaisten keskuudessa.

Ehdotus ei erottele, annetaanko täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja terveydenhuollon ammattihenkilönä tai muuna toimijana. Se ei myöskään tee erottelua eri hoitomuotojen välillä, vaan huomioi koko alan. Ehdotus koskettaa kuluttajia, terapeutteja, alan yhdistyksiä sekä hallinnollisia toimijoita. Perusperiaatteena on, ettei mikään taho joudu kohtuuttoman lisäkuormituksen alaiseksi, vaan järjestelmä tukee nykyisiä rakenteita ja täydentää niitä. Kenenkään oikeutta hakeutua

haluamaansa ja itselleen hyväksi kokemaansa hoitoon ei rajoiteta, tai hankaloiteta, sekä koska täydentävillä ja vaihtoehtoisilla hoidoilla on vakiintunut, ammattimainen toiminta, ei myöskään aiheuteta haittaa ammatinharjoittamiselle. Tämän ohella malli ei lisäisi kuormitusta nykyisille terveydenhuollon toimijoille.

Me, allekirjoittaneet tahot, vaadimme, että ehdotuksemme huomioidaan jatkovalmistelussa ja olemme valmiita osallistumaan rakentavaan vuoropuheluun sen kehittämiseksi yhdessä viranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa.

Akupunktioammattilaiset ry

Biodynaaminen Kraniosakraaliterapia ry

Hermoratahieronnin mestarit HRH ry

Kansanlääkintäseura ry

Klassisen Akupunktion yhdistys ry

Koulutettujen Luontaishoitajien yhdistys CAM ry

Luonnonlääketieteen Keskusliitto LKL ry

Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry

Shiatsu Finland ry

Suomen Aromaterapeutit ry

Suomen Ayurvedayhdistys ry

Suomen Fytoterapia ry

Suomen Homeopaatit ry

Suomen Ravintoterapiayhdistys ry

Suomen Refleksologit ry

Suomen Rosen-terapeutit ry

Suomen Vyöhyketerapeutit

Allekirjoittaneiden puolesta

Satu Jämsä

0407168664 s-posti: jamsa.satu@gmail.com

Luonnos lakiehdotukseksi täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja antavien koulutettujen ammattilaisten rekisteröintijärjestelmästä

1 luku

Yleiset säännökset

1 Tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on vahvistaa kuluttajan asemaa täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja koskevissa palveluissa, edistää toimijoiden ja viranomaisten välistä yhteistyötä, turvata palveluiden laatu ja turvallisuus, tukea kansalaisten oikeutta valita terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä palveluja perustamalla vapaaehtoinen rekisteröintijärjestelmä koulutetuille ja ammattimaisesti alalla toimiville henkilöille. Täydentävien hoitojen tarjoajat tunnustetaan terveys- ja hyvinvointipalveluita tuottaviksi toimijoiksi, jotka edistävät kansanterveyttä, potilaan autonomiaa sekä kansalaisten omatoimista terveyden ylläpitoa.

2 Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan henkilöihin ja yhteisöihin, jotka tarjoavat vakiintuneita täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja riippumatta siitä, ovatko he sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä vai muita toimijoita. Lakia ei sovelleta uskonnolliseen toimintaan, kauneushoitopalveluihin eikä muuhun toimintaan, joka ei tähtää terveyden edistämiseen. Henkilö, joka antaa neuvoja vain lähipiirilleen, ei kuulu tämän lain soveltamisalaan.

3 Määritelmät

Täydentävällä ja vaihtoehtoisella hoidolla tämän lain tarkoittamassa merkityksessä tarkoitetaan hoitomuotoa, joka on nimetty, jolle on määriteltä koulutus ja jota harjoittaa vähintään kolmekymmentä henkilöä ja joita ei anneta terveydenhuollon ammattihenkilönä toimittaessa osana terveydenhuoltojärjestelmää, vaan joita harjoitetaan erillisenä toimintana terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseksi, kärsimyksen lievittämiseksi tai paranemisen tukemiseksi.

Toimijoilla tarkoitetaan henkilöitä, joilla on tarjoamaansa hoitomuotoon soveltuva koulutus, ja jotka tarjoavat täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitomuotoja Euroopan komission ylläpitämän ESCO-luokituksen ammattiryhmät 2230 Perinteisen ja vaihtoehtohoidon erityisasiantuntijat ja 3230 Luontais- ja vaihtoehtohoitajat mukaisesti.

2 luku

Toimijoiden velvollisuudet ja järjestäytyminen

4 Toimijoiden velvollisuudet

Täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitomuotoja harjoittavan toimijan on huolehdittava koulutuksensa ja osaamisensa riittävydestä, annettava asiakkaalle totuudenmukaista tietoa hoidon luonteesta, vaikutuksista ja mahdollisista riskeistä, ohjattava asiakas tarvittaessa terveydenhuollon ammattihenkilön hoitoon, sekä pidättäytyttävä käyttämästä menetelmiä, jotka on säädetty vain terveydenhuollon ammattihenkilöiden käyttöön. Lisäksi toimijan tulee laatia omavalvontasuunnitelma.

5 Työnantajan velvollisuudet

Täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja tarjoavan työntekijän työnantajan on huolehdittava viranomaisyhteistyöstä sekä varmistettava, että toiminnassa noudatetaan tämän lain säännöksiä ja viranomaisohjeita.

6 Rekisteröityminen

Täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja tarjoava henkilö voi hakeutua rekisteröidyksi vaihtoehtoisen ja täydentävän hoidon harjoittajaksi (RTVH), yhdistyksen kautta, jossa hän on jäsenenä. Rekisteröinti perustuu vapaaehtoisuuteen. Rekisteriin liitetään hänen nimensä ja hoitomuoto, jonka koulutuksen hän on suorittanut. Rekisteröidyt vaihtoehtoisen ja täydentävän hoidon harjoittajat voivat käyttää lyhennettä RTVH osoituksena kuulumisestaan rekisteriin. Oikeudeton nimikkeen käyttö on kielletty ja siitä säädetään seuraamuksia kohdassa.

7 Rekisteröinnin edellytykset

Rekisteröinnin edellytyksenä on, että henkilö on suorittanut hyväksytyn koulutuksen, on rekisteröitynyt täydentäviä hoitoja edustavan yhdistyksen jäseneksi, ja on rekisteröitynyt Patentti- ja rekisterihallituksen yrittäjärekisteriin toimialanaan täydentävät hoidot, mikäli hän on ammatinharjoittaja. Lisäksi hän on laatinut toiminnastaan omavalvontasuunnitelman ja hänen on sitouduttava yhdistyksen eettisiin sääntöihin.

8 Koulutus

Täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja tarjoavan henkilön on suoritettava hyväksytty koulutus. Koulutuksen vähimmäissisällön määrittelee neuvottelukunta yhteistyössä THL:n kanssa. Koulutukseen tulee sisältyä vähintään ensisijaisen hoitomuodon teoria ja käytäntö, anatomiaa, fysiologiaa, tautioppia ja kliinisen toiminnan ohjausta. Siirtymäaikana henkilöt, jotka ovat toimineet alalla yli viisi vuotta ennen lain voimaantuloa, katsotaan koulutusvaatimukset täyttäviksi.

9 Yhdistykset

Yhdistyksen tulee olla patentti- ja rekisterihallituksen hyväksymä ja noudattaa yhdistyslakia. Yhdistysten toiminnan on oltava vakiintunutta, ja jäsenmäärältään vähintään kolmekymmentä henkilöä, jotta ne voidaan ilmoittaa Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen pitämään, tähän tarkoitettuun, alantoimijoita koskevaan yhdistysrekisteriin.

Yhdistyksen tulee ylläpitää julkista jäsenrekisteriä rekisteröidyistä täydentyviä ja vaihtoehtoisia hoitomenetelmiä tarjoavista jäsenistään, laatia eettiset toimintaohjeet, perustaa valituselin, huolehtia koulutuksen järjestämisestä ja omavalvontasuunnitelmien sisällöstä, sekä tehdä yhteistyötä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

10 Neuvottelukunta ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen neuvottelukunta koostuu yhdistysten edustajista ja toimii yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa. THL ylläpitää julkista rekisteriä täydentävien hoitojen yhdistyksistä, joissa on rekisteröityneitä terapeutteja, sekä valvoo yhdistysten toimintaa.

3 luku

Vakuutukset, verotus ja valvonta

11 Potilasvakuutus

Rekisteröidyt täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen antajat kuuluvat potilasvahinkolain mukaiseen potilasvakuutuksen piiriin. Mikäli hoitovahinko tapahtuu, asiakas ottaa ensisijaisesti yhteyttä yhdistyksen valituselimeen, joka käsittelee asian ja ohjaa asiakasta ottamaan yhteyttä potilasvakuutuskeskukseen ja hakemaan korvausta potilasvakuutuksesta.

12 Arvonlisävero

Rekisteröidyt toimijat ovat oikeutettuja samaan arvonlisäverottomuuteen kuin terveydenhuollon ammattihenkilöt.

13 Valvonta ja seuraamukset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos valvoo tämän lain noudattamista. Oikeudeton RTVH -nimikkeen käyttö on kielletty ja siitä voidaan määrätä sakko.

14 Omavalvonta

Täydentäviä hoitoja tarjoavan henkilön ja yhdistyksen on laadittava omavalvontasuunnitelma, jossa kuvataan käytettävät menetelmät, arvioidaan toiminnan riskejä ja määritellään menettelyt turvallisuuden varmistamiseksi.

4 luku

Loppusäännökset

15 Ammatinharjoittamisen oikeus

Täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot katsotaan terveys- ja hyvinvointipalveluiksi. Palvelun tarjoajalla on oikeus ammatinharjoittamiseen tämän lain mukaisesti. Kuluttajalla on oikeus valita palveluntarjoaja. Jokaisessa terveyden tilassa ja elämän vaiheessa on sallittua edistää henkilön hyvinvointia ja hoitaa, jos tarkoituksena on vahvistaa kehon parantavaa voimaa.

16 Markkinointi

Täydentävien hoitojen markkinoinnissa ei saa luvata parantaa tiettyä sairautta. Hyväksytyjä ovat EU:n hyväksymät tai päätöstä odottavat väittämät, yleisesti tunnustetut käyttötarkoitukset, viittaukset perinteisiin ja tutkimuksiin, mikäli tällainen käyttö on dokumentoitavissa tai yleisesti tunnustettua.

17 Lääkärin velvollisuudet potilaan autonomiaa koskien

Lääkärin tulee kunnioittaa potilaan autonomiaa ja oikeutta käyttää täydentäviä hoitoja. Lääkärin on tarvittaessa oltava yhteistyössä täydentävän hoidon antajan kanssa potilaan edun mukaisesti.